

Тема:

**17 листопада
відбулося
засідання РАУ
в онлайн-форматі**

с. 3

**Відбулася
національна
дискусія
«Доступ
до правосуддя:
реалії та
перспективи»
за участю
керівництва
НААУ**

с. 6

**Дайджест
діяльності
комітетів
та секцій НААУ**

с. 16

**Історія
адвокатури:
адвокати
Петро Климович
та Антін
Горбачевський**

с. 59

АНТІН ГОРБАЧЕВСЬКИЙ — ВИДАТНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ АДВОКАТ, ГРОМАДСЬКИЙ І ПОЛІТИЧНИЙ ДІЯЧ

Ірина Василик, к. істор. н., доцент, керівник Центру досліджень адвокатури і права, проректор Вищої школи адвокатури

Галина Басара-Тилищак, к. істор. н., Інститут історії України НАН України

ПОЧАТОК ЖИТТЕВОГО ШЛЯХУ: РОДИНА, ОСВІТА, ГРОМАДСЬКА АКТИВНІСТЬ

Антін Якович Горбачевський народився у 1856 році у селі Зарубинці на Збаражчині (нині — у складі Тернопільської області) у родині греко-католицького парафіяльного священика Якова та його дружини Гонорати. Рід Горбачевських мав давнє шляхетське коріння. Антін

був молодшою дитиною у сім'ї. Старший син — Іван Горбачевський став відомим ученим-біохіміком, першим міністром охорони здоров'я Чехословацької республіки у 1918 році, ректором Празького університету.

Навчався Антін Горбачевський у Тернопільській гімназії. Брав участь в учнівській організації

«Громада». Гімназійне навчання закінчив у 1874 році та вступив на правничий факультет Львівського університету.

Різномісна громадська діяльність майбутнього адвоката розпочалася паралельно з університетськими студіями. На початку 80-х років XIX століття в Галичині чітко виокремилися два політичні угруповання — народовці та москвофіли. Народовці виступали за європейську орієнтацію Галичини та культурну єдність з Наддніпрянською Україною. Москвофіли, які здобували у той час значний вплив серед галицької інтелігенції та духовенства, відсто-

ювали культурне та політичне зближення з Російською імперією.

Антін Горбачевський вступив до українського народовецького гуртка студентської молоді, потім — до партії народовців. Відповіддю народовців на намагання москвофілів контролювати галицьку пресу, зокрема газету «Зоря Галицькая», стало заснування у 1880 році першого і упродовж тривалого часу єдиного видання українською мовою — газети «Діло». А. Горбачевський увійшов до складу видавців газети, а після смерті у 1883 році старшого товариша і редактора «Діла» Володимира Барвінського, на деякий час очолив редакцію.

Наприкінці XIX століття навколо «Діла» об'єдналися авторитетні громадсько-політичні діячі: Анатоль Вахнянин, Юліан Романчук, Олександр Огоновський та багато інших. Під їхнім впливом Антін Горбачевський обрав адвокатуру, яка не підлягала державним чиновницьким обмеженням. Протягом 1880 — 1884 років, пройшовши стажування на здобуття звання доктора права, він долучається до кола українських адвокатів, які разом із правничою діяльністю дбали про громадський і культурний розвиток краю. Протягом двох років А. Горбачевський керував бібліотекою львівського товариства «Просвіта».

АДВОКАТСЬКА КАР'ЄРА У ПЕРЕМИШЛІ ТА ЧОРТКОВІ

У 1884 році Антін Горбачевський переїхав до Перемишля, в якому відкрив свою першу адвокатську канцелярію.

У 1889 році разом з адвокатами Костем Левицьким, Євгеном Олесницьким став засновником правничого видання «Часопись правнича». Був незмінним членом редколегії видання.

У 1893 році Антін Горбачевський відкрив власну адвокатську канцелярію у Чорткові, яка стала центром громадської та національно-патріотичної роботи у повіті. Доктор А. Горбачевський провадив діловодство своєї канцелярії українською мовою і захищав права української мови в судах й державних органах.

Адвокат Горбачевський проявив себе на багатьох резонансних кримінальних процесах. З найвідоміших — у 1897 році у Тернополі у суді над селянами-українцями, звинуваченими владою у порушенні громадського спокою під час виборчої кампанії до австрійського парламенту — Державної Ради.

Адвокат Горбачевський був серед засновників та членів громадсько-політичної організації «Народна рада». Брав активну участь в організації однієї з перших українських партій — Української національно-демократичної партії. А. Горбачевський став членом Народного комітету УНДП у Львові та головою Повітового народного комітету у Чорткові.

Виборці Чортківського повіту перед сеймовими виборами. Антін Горбачевський — у центрі першого ряду, із світлим капелюхом на колінах. 1913 р.

У 1907 році авторитетного діяча, адвоката А. Горбачевського українська громада чортківського краю висунула кандидатом на виборах до австрійського парламенту. Однак, на пропозицію львівського комітету УНДП, він поступився місцем професорові Львівського університету Олександру Колессі. Антін Горбачевський допоміг йому з проведенням виборчої кампанії. Перемога О. Колесси на окрузі Чортків-Теребовля стала однією із найпереконливіших у Галичині.

З ініціативи А. Горбачевського у Чорткові організовано культурно-просвітницьке товариство «Українська бесіда». Він очолював кредитову спілку «Надія», Українське педагогічне товариство. У 1911 році адвокат став одним з фундаторів і меценатів приватної української гімназії у Чорткові, а також польської гімназії імені Юліуша Словацького.

Антін Якович — автор багатьох публікацій з правової тематики, його праці друкувались в юридичних вісниках Інсбруку та Відня. У 1910 році керівництво Львівського університету кілька разів запрошувало А. Горбачевського до читання лекцій з цивільного права для студентів юридичного факультету.

Разом з адвокатами Костем Левицьким та Теофілом Окуневським Антін Горбачевський виступив захисником у судовому процесі над українським студентом Мирославом Січинським, який у 1908 році застрелив цісарського намісника Галичини Анджея Потоцького. Вчинок Січинського був засуджений провідниками українського національного руху — як очільниками української фракції в австрійському парламенті Юліаном Романчуком, Миколою Васильком, Євгеном Олесницьким, так і лідерами Церкви, зокрема митрополитом Андреем Шептицьким. Проте, незважаючи на несприйняття терору як засобу політичної боротьби, адвокат Антін Горбачевський вважав, що визнати людину винною може тільки незалежний суд у відкритому судовому процесі.

У 1913 році А. Горбачевський переміг на виборах до Галицького сейму. Того ж року за представленням цісаря його обрано членом Найвищого державного трибуналу монархії. Адвокат Горбачевський був єдиним українцем у його складі за всю історію цього органу. Перед російською окупацією на початку Першої світової війни у 1914 році А. Горбачевський виїхав з дружиною та донькою на захід Австрії. Співпрацював з Головною, згодом Загальною Українською Радою.

До Галичини Антін Горбачевський повернувся у 1916 році та працював адвокатом у Теребовлі, оскільки Чортківщина на той період залишалася під російською окупацією.

ВНЕСОК АНТИНА ГОРБАЧЕВСЬКОГО У РОЗБУДОВУ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ В ПЕРІОД ЗУНР

Антін Горбачевський був учасником Національних зборів у Львові 18-19 жовтня 1918 року, на яких було

обрано Українську Національну Раду. Після проголошення ЗУНР адвокат був призначений повітовим комісаром Дрогобицького повіту. 4 січня 1919 року А. Горбачевський обраний до Виділу (президії) Української Національної Ради — парламенту ЗУНР. У її складі брав участь в ухваленні законодавства і розбудові західноукраїнської держави. У квітні 1919 року очолив новостворену Українську народно-трудову партію, редагував її видання — газету «Свобода». На чолі партії А. Горбачевський був до травня 1923 року.

Після зайняття Дрогобича поляками А. Горбачевський не залишив місто, але й польська влада не наважилася його арештувати. У липні 1919 року адвокат виїхав до Кам'янця-Подільського, де у той час перебував уряд ЗУНР. У вересні 1919 року Антін Горбачевський увійшов як заступник Голови та представник ЗУНР до складу Надзвичайної дипломатичної місії УНР у Польщі та виїхав до Варшави для переговорів. Проте він не підтримав курс Голови Директорії УНР Симона Петлюри на союз із поляками ціною передачі Польщі території Східної Галичини. Тому незабаром А. Горбачевський виїшов зі складу місії.

ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ АДВОКАТА ГОРБАЧЕВСЬКОГО У МІЖВОЄННУ ДОБУ

У 1921 році Антін Горбачевський разом з донькою Лідією повернувся до Чорткова і продовжив активну громадську та політичну діяльність, відновив адвокатську практику. Він обирався головою «Товариства допомоги українським інвалідам», членом наглядової ради «Повітового союзу кооператив» і кооперативу «Українська книгарня».

У липні 1925 року А. Горбачевський став одним із засновників Українського народно-демократично-

го об'єднання. До вересня 1939 року він перебував у складі його центрального органу — Народного комітету. Протягом 20 — 30-х років XX століття А. Горбачевський тричі обирався депутатом польського сейму у Варшаві. У 1935 році відкривав сесію Сейму як найстарший сенатор. Очолював Український парламентський клуб.

28 червня 1936 року в Чорткові відбулися урочистості з нагоди 80-річчя адвоката, громадського і політичного діяча Антіна Горбачевського, які стали помітною подією в житті української громади міста. Зі Львова прибули представники Союзу українських адвокатів, до керівництва якого він належав.

Наприкінці 1930-х років у Чорткові практикувало біля 30 адвокатів. Антін Горбачевський був одним з найавторитетніших діячів. Його учнями та послідовниками стали українські адвокати молодшого покоління: Милетій Видрак, Остап Юрчинський, Михайло Росляк, Іван Хичій та Володимир Електорович, який деякий час працював у адвокатській канцелярії А. Горбачевського.

Після окупації Західної України радянськими військами у вересні 1939 року, Антіна Горбачевського разом з донькою і зятем — Іваном-Романом Носиком викликали на допит до відділку НКВС. У січні 1940 року уночі влаштували обшук і погром у помешканні адвоката, під час якого він упав і зламав руку. Антіну Горбачевському з родиною вдалося виїхати з Чорткова. Два місяці він переховувався у Львові, у 1940 — 1941 роках проживав у Кракові. Останні роки життя провів у Чорткові, відновив роботу адвокатської канцелярії. Проте з наближенням фронту змушений був покинути рідний край назавжди. Застудившись у дорозі, Антін Горбачевський помер 25 квітня 1944 року у лікарні міста Сянок (нині на території Польщі). Похований на місцевому цвинтарі.